

<sida 1 >

Pajala den 8de October 1857.

Herr Magister C. H. Bergman! Stockholm

Betygande min förbindliga Tacksägelse för brefvet rörande Maria Lena Isaks dotter Lahti, som nu är hos Herr. Magisterns föräldrar, vågar jag derjämte anhålla, att Herr Magistern, som icke kunde Trifvas i Norden täcktes betjena och hjälpa mig med några commissioner. Jag skickade i somras en liten afhandling till Nykterhets sällskapet i Stockholm, innehållande en beräkning som visade, huru nykterheten här i Norden verkade på Nativiteten och Mortaliteten, ett förhållande som möjligen kan falla vederbörande i ögonen, och verka på deras öfvertygelse, eller omstämman deras misstänksamma omdöme, om väckelserna här oppe. jag vet icke hvilken nu må vara ordförande i Nykterhets Sällskapet, sedan Hartmans[-]dorff dog, som i sina relationer gaf väckelsen här en för mig alldeles oväntad rättvisa, och visade dess verkningar, i Juridiskt, mora[-]liskt och religiöst hänseende. Min Mening vore, att Herr Mag. skulle efterfråga, om en sådan afhandling har kommit Nykterhets sällskapet till handa, samt om den kan tryckas i Någon Nykterhets tidning, såsom min anhållan var. Dessutom har jag en annan begäran att framställa i Commissions väg. Jag har i 12 års tid arbetat på en Psychologisk afhandling, (kanske Hr. Mag. såg manuscriptet i Pajala) som innehåller till en del Alldeles nya åsik[-]ter i Psychologin, och med afseende på de rationalistiska lärorna i de så kallade Nya böckerna, framställes Försoningsverket från en förut icke beskådad sida. När jag skref om detta arbete till Doctor P. Fjellstedt, gaf han mig det rådet att vända mig till Huldberg; Jag skref till Huldberg men fick intet svar. Nu i Sommar skref Jag till Domprosten P. Wieselgren, rörande samma arbete, och han har svarat, att han har talt med Huldberg, samt att denne sistnämnde hade lofvat tänka på saken. Men nu är icke "Dårhushjonet" (arbetets Titel, som kan förändras om så behöfves) någon vanlig Roman, utan en Psychologi, som på sina ställen går in i Fysiologin och Metafysiken, och derföre kan icke Förläggaren räkna på en snar vinst. Derföre är det osäkert om Huldberg vill blifva förläggare. Emellertid kunde Hr. Mag. tala vid honom om den saken. Jag har på detta verk, (hvilket Tryckt, kan blifva ungefärligen af samma storlek som Heinroths Anthropologi) [några överstrykta ord] nedlaggt mycken möda, och det vore skada om det skulle gå förlorat; det innehåller grunden till den predikomethod jag nyttjat,

<sida 2 >

Dess innehåll är följande. A. Läkares och Filosofers olika åsikter i Psychologin. B. Läkares Fysiologiska grunder för Psychologin. C. De Filosofiska grundsattserna i Psychologin. D. Läkares Psychologiska åsikter. E. Obildade Nationers omdöme om själen. F. De Filosofiska

grundsattserna i Psychologin, medföra sådane svårigheter, hvarur Filosof. näppeligen kan reda sig. G. Theologernas blandade åsikter i Psychol. hafva sina stora svårigheter. H. Filos och Lärarens åsikter i praktiskt hanseende [=hänseende]. I. Enligt det allmänna [=allmänna] folkomdömet, som är grundadt på känsla, är själen detsamma, som lifvet. Grunderna för det omdöme Närmare undersökte. K. Iden om den gemensamma lifsprincipen[.] L. Filosofens Förnufts själ. finns icke. M. Lifvets tillkomst och Utveckling [=Utveckling]. N. Förnuftssjälsens tillkomst. O. Själs organernes utveckling. P. Menniskans Medvetanden. Z. De objecti[-]va själsförmögenheternas [=själsförmögenheternas] förhållande till hjertat. eller passionerna. R. Passionernas inbördes för[-]hållanden. S. Passionernas strid. T. Temperament. U. Passionerna hafva sin grund i det organiska lifvet. V. Passionernas objectiva grund. W. De objectiva själs förmögenheternas inbördes förhållande [=förhållande]. X. om viljans frihet. Y. Positiv frihet. Z. Negativ frihet. Å. Activ frihet. Ä. Passiv frihet, (viljan förhåller sig pure passive i omvändelsen [ett överstrykt ord] Luther). Ö. viljans ursprungliga frihet, (indifferentism och Determinism). AA. Huruledes Förståndet modererar Passionerna. BB. Förståndet kan icke omedelbarligen reflectera känslorna. C.C. objectiviserade kunna känslorna reflecteras. D.D. Trons grunder. EE. Förståndets tanke grunder. F.F. Om Förnuft och Uppenbarelse. G.G. Hvad är Förnuftet? H.H. Förnuft, Förstånd, Samvete, vilja och hjerta, närmare bestämda. I.I. Förnuftet betraktadt som sinne. K.K. Huru skall människan komma till Förnuftets rätta bruk. L.L. Hvad är Samvete? M.M. Det Moraliska Elementets Uppenbarelse och verkan uti människans särskilda förmögenheter[.] N.N. det moraliska Elementet i Hjertat eller Lagen inskrifven i hjertats taflor af kött. <sida 3> O.O. Det moraliska Elementet i Samvetet. P.P. Det moraliska Elementet i viljan Z.Z. Det moraliska Elementet i Förnuftet. R.R. Det moraliska Elementet i Förståndet. S.S. Synden eller det omoraliska Elementet i Menniskan. T.T. De sju dödssynderna[,] sju hufvud[-]passioner eller sju djeflar. U.U. Egoismen eller Belzebub. djeflarnes ofverste [=öfverste]. V.V. ambitionen, eller Heders djefvulen (äregirighet)[.] W.W. Egennyttan eller gerigheten. X.X. vrede hämdgerighet[,] hat. Y.Y. afvun[-]den[,] svartjukan. Z.Z. Hordoms djefvulen. och äkta kärlek. Å.Å. Lögnens anda. Ä. Ä. De omoraliska Passionernas verkan på hjertat. Ö.Ö. Passionernas verkan på Samvetet [ett eller två överstrykta bokstäver] A.A.A. Passionernas eller det omoraliska Elementets verkan på viljan. B.B.B. Det omoraliska Elementets eller Passionernas verkan på Förståndet, Förnuftet och den objectiva viljan. C.C.C. Den döda Tron. D.D.D. Den döda Trons förhållande till Läseriet. E.E.E. Hvad är det för en skillnad emellan Rationalism och pietism? F.F.F. om människans Personlighet. G.G.G. Försoning. H.H.H. Försoningen betraktad som en Psychisk act. I.I.I. den kännbara Försoningen. K.K.K. Den rätta försonings grunden. L.L.L. Den lefvande Tron. M.M.M. om den Nya Födelsen.

Längre har jag icke hunnit. Men af det anförda ses innehållet. Arbetet kan utgifvas i häften, och om Någon Förläggare kan fås i Stockholm, så kunde möjligt[-]vis Herr Magistern åtaga sig, att läsa Correcturet.

Om Maja Lena Lahtis själa tillstånd tviflar jag icke, att hon ju är en christen. Hvad Herr Mag. skrifver om Hennes syner är icke så ovanligt här uppe bland de mycket känslofulla. Men jag blef för Maja Lenas skull något narrad af Sjöding. Han begärde nämligen understöd för hennes hemresa i början af September skickade Jag till Sjöding 50 Rsr Rgs för Maja Lenas räkning, men då hon nu tills vidare stannat kvar i Stockholm, så har Sjöding skickat till backs dessa 50 Rsr. och bett mig "stoppa dem i samma pung, hvarifrån de äro tagne." [[understrykning finns i originalhandlingen](#)] Dessa ord utvisa hans öfvertygelse, att hos mig finnes den rätta Judas pungen, och han kan ju gerna hafva sin Tro oqualdan, om han tror sig blifva salig på denna Tro. Jag har genom Tiggeri på [<sida4>](#) husförhör, för Majalenas räkning insamladt 26 Rsr och skulle vilja veta om hon behöfver dessa medel för sin hemresa. Nu har vår Krono Länsman Carl. Johan Hackzell rapporterat till konungens befallningshafvan[-]de om det religiösa tillståndet i Pajala, att intet Guds ord läses i Scholorna, att Allmogen blifvit utfattig genom dessa Scholor; att Prosten Laestadius beröfvat Allmo[-]gens allt Guld och silfver samt bättre kläder, och ingen vet hvart det tagit vägen; att i Scholorna andakten störes genom Läsarens tjut, stampningar och handklapp[-]ningar. m.m. I anledning af denna rapport, har Konungens Befallningshafvande gifvit Krono-Länsman order att stämma "Fridsförstörarne". som hålla oljud i kyrk[-]kan, eller der Gudstjenst förrättas. Sådant är nu tillståndet i pajala. Följden kan blifva den att en hel hop qvinnor blifva dömde till uppenbar kyrkoplikt för kyrkoför[-]jargelse och 50 dal silf mt Böter. vid Biskops visitationen bestämdes, att de som veta sig hafva andeliga rörelser, må hålla sig utom kyrkan under Gudstjensten, och detta hafva de äfven gjort, men om husförhören och Scholorna blef ingenting förordnat. Herr Magistern kan [[oläsligt ord](#)] skull tala om förhållandet för Biskop Bergman och inhämta hans tankar. Länsmans rapporten har konungens Befallningshafvande skickat till Consistorium. Annars intet nytt. Med vår christendom är det så och så. Många falla af, och blifva 7 gånger argare än de varit hafva. min hälsning till Hr. Magisterns mor och Majalena torde framföras. Om Maja Lena icke skulle behöfva de 26 Rsr, som jag fått af de christna för hennes hemresa, så finnes här många andra fattiga som äro i stort armod; till hvilkas hjälp dessa penningar kunna användas. Jag hyser det förtroende till Herr Magistern, som under vistelsen här oppe har sett huru det förhåller sig med christendomen härstädes, samt i Öfver Torne icke måtte öfvergifva oss åt vårt öde ifall, en förföljelse skulle upstå, vi påräkna i Hr. Magisterns Person en förespråkare åtminstone så långt som människofruktan medgifver. Underrätta mig hvilka mächtigare stöd vi kunna påräkna i

Laestadius brev till Magister C. H. Bergman 1857-10-08

Stockholm, ifall en Religions förföljelse här skulle upstå. Jag skulle äfven önska, att Herr Magistern, som icke kände sig ega kraft att Predika i Pajala, måtte få kraft, att uttala sanningen och bära en spån af Christi kors.

L. L. Læstadius.

—

Original, skrivet av L. L. Læstadius / Pajala kyrkoarkiv 2005 /

[Anmärkningar av Administratör: Detta av Henric Alm donerat dokument är inbundet i hårda, röda pärmar. Denna röda bok innehåller även en intressant släkttavla av Laestadius, samt en kort sammanfattning av ovannämnda brev av Lars Levi Laestadius. Dessa texter är skrivna av Henrik Alm som har donerat dokumentet till Pajala församling. Därtill innehåller den röda boken ett originalbrev av biskop Israel Bergman. Nedanstående handskrivna text finns på första sidorna av den ovannämnda röda boken: "Detta brev från Lars Levi Laestadius Pajala den 8 oktober 1857 överlämnas till Pajala församling med anledning av hundraårsminnet av Laestadii utnämning till kyrkoherde i Pajala Stora Rosenvik, Stockholm Djurgården, [oläsligt ord]dagen 1948 Henrik Alm"]